

DEKLARACIJA 3. SLOVENSKEGA PODEŽELSKEGA PARLAMENTA

Udeleženci 3. Slovenskega podeželskega parlamenta prihajamo iz vseh delov Slovenije. Zastopamo raznolike interese podeželja, izhajajoč iz organizacij v nevladnem sektorju, v javnem sektorju in v zasebnem, gospodarskem sektorju. Zbrali smo se z dobrim namenom, da v enakovrednem dialogu razpravljamo o problemih in priložnostih na podeželju in da z izmenjavo mnenj in stališč vplivamo na izboljšanje pogojev za življenje in delo na podeželju.

Številni aktualni dokumenti opredeljujejo vizije, cilje, ukrepe in aktivnosti, v katere usmerjamo sredstva za razvoj podeželja. V deklaraciji 3. Slovenskega podeželskega parlamenta ne ponavljamo že zapisanega. Na osnovi predhodnih razmišljanj smo v razpravah v desetih delovnih skupinah in v plenarnem delu podeželskega parlamenta sprejeli naslednje.

Na podeželju zaznavamo veliko izzivov, katerih rešitve bi prebivalcem podeželja v mnogočem olajšale življenje. Upoštevanje teh rešitev bi prispevalo k upočasnitvi depopulacije, povečanju priložnosti za zaposlovanje, krepitvi lokalnih ekonomij, povečanju donosnosti kmetijskih dejavnosti, zaustavljanju praznjenja območij z oteženimi dejavniki za kmetovanje in s tem zmanjševanja obsega kmetijskih zemljišč in zaraščanja. Zaustavili bi pretirano urbanizacijo podeželja, ugašanje vrste storitev na podeželju in vse pogostejše pojave revščine in izključenosti nekaterih skupin prebivalstva.

Opozarjamo na vse težjo dostopnost do storitev na podeželju zaradi selitve upravnih, ekonomskih in javnih funkcij (zdravstvo, izobraževanje, javni prevoz) iz manjših mest v večja urbana središča. S tem slabi že sicer šibko podeželje in se pospešujejo neugodni migracijski tokovi. Za boljšo dostopnost do storitev na podeželju je izjemnega pomena ohranjanje razvojne dinamike manjših mest, ki s storitvami in delovnimi mesti zadovoljujejo potrebe razpršeno poseljenega prebivalstva na podeželju. Enakomerne poseljenosti ni mogoče ohraniti brez ustanovitve regij in vitalnega omrežja malih mest.

Ugotavljamo, da podeželje ne dohaja hitrega razvoja propulzivnih ekonomskih dejavnosti, ki zaposlujejo delovno silo. Delo se še naprej seli iz podeželja v mesta in vse bolj v tujino. Temu procesu najhitreje sledi mlada generacija, kar prispeva k pospešenemu staranju strukture prebivalstva na podeželju.

Razvijajoča se paradigma zelenega gospodarstva je dobra iztočnica za ponovni premislek in zavedanje o pomenu povezovanja naravnih virov in varstva narave, preko razumevanja procesov proizvodnje hrane ter varstva narave ob pravični porazdelitvi delovnih mest, kapitala in tehnologij.

Izpostavljamo problem pomanjkljive lokalne infrastrukture na podeželju. Vodooskrba in kanalizacija na podeželju še nista na zadovoljivi ravni. Poleg teh dveh postaja tudi širokopasovno informacijsko omrežje skupaj s prometnim omrežjem osnovna javna dobrina, ki mora vsako slovensko vas hitro in varno povezati s svetom.

Potrebe po večjem deležu samooskrbnosti na prehranskem in energetskem področju odločilno vplivajo na priložnosti za zaposlovanje na podeželju. Tudi gozdno lesna veriga pomembno prispeva k razvoju slovenskega podeželja in je eden izmed temeljev zelenega gospodarstva. Potrebe po zdravju in zdravem življenjskem okolju prav tako ponujajo veliko priložnosti na podeželju, saj zdravje največkrat povezujemo z zdravim življenjskim slogom in življenjskim okoljem. Življenje blizu narave, ob spoštovanju bogate naravne pestrosti, postaja maksima sodobnega sveta in velika priložnost za podeželje. Potreba po varnosti je med drugim povezana z večjo socialno vključenostjo in zagotavljanjem blagostanja vsem prebivalcem na podeželju.

Diverzifikacija lokalnih ekonomij in diverzifikacija prihodkov na kmetijah pomenita osnovo za ohranjanje delovnih mest na podeželju. Poleg povečanja obsega ponudbe lokalnih proizvodov je največ priložnosti za zaposlovanje na podeželju povezanih s preusmerjanjem ekstenzivnih kmetijskih dejavnosti v delovno intenzivnejše panoge in v ekološko kmetovanje. Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, med katerimi je najpropulzivnejša turistična dejavnost, se v primerjavi z razvitejšimi državami srečujejo s prekomernimi in zavirajočimi administrativnimi ovirami. Bogatejša turistična ponudba na podeželju ponuja veliko priložnosti za zaposlovanje mladih.

Diverzifikacija je pomembna za doseganje ustrezne ravni dodane vrednosti na podeželju in prispeva h gospodarskim rezultatom tako na nivoju dejavnosti in tudi na področju kmetijstva. Povečanje učinkovitosti proizvodnje je možno le v navezavi na inovativnost v vseh fazah proizvodnega procesa. To je mogoče doseči z večjo tehnološko opremljenostjo posameznih subjektov in s pospeševanjem razvoja poslovnih modelov, ki bodo dodatno prispevali h konkurenčnosti proizvodnje in storitev na podeželju.

Potrebno je dati večji poudarek znanju za podeželje. Pri tem posebej poudarjamo povezovanje vseh akterjev, ki se ukvarjajo z izobraževanjem za razvoj podeželja. Potrebna je uveljavitev inovativnih pristopov, kot so grozdenje šol, zbornic in gospodarskih subjektov. Potrebujemo organizirano mrežo organizacij za izobraževanje odraslih, ki bo na podeželju aktivno spodbujala vseživljenjsko učenje. Obstajajo velike potrebe po izobraževanjih iz vsebin, ki niso povezane izključno s kmetijstvom (informacijska znanja, turizem, trženje, podjetništvo, komunikacije idr.)

Pomembno je urediti razmerja med zasebnim in javnim s pravočasnim vodenjem participativne in transparentne razprave med deležniki, z vključevanjem vseh deležnikov v zgodnji fazi priprave projektov, s spremembo zakonodaje o odgovornosti lastnikov zemljišč pri uporabi s strani drugih uporabnikov in z jasno opredeljenimi cilji iskati rešitve v dobro javnega in zasebnega.

Udeleženci 3. SPP ugotavljamo, da interesi podeželja niso zadostno upoštevani v različnih politikah. Preplet politik, ki vplivajo na razvoj podeželja, je širok in se odvija na različnih ravneh upravljanja. Opozarjamo na potrebo po medsebojni uskladitvi ciljev, ukrepov in postopkov. Predlagamo, da se javne spodbude v večji meri osredotočajo na projekte z večjim multiplikacijskim učinkom, nagrajujejo povezovanje in spodbujajo socialne inovacije.

Udeleženci 3. Slovenskega podeželskega parlamenta se zavezujemo, da bomo:

- prispevali k ustvarjanju novih delovnih mest ob hkratnem povečevanju stopnje samooskrbnosti na prehranskem in energetskem področju;
- pospeševali organizacijske oblike medgeneracijskega povezovanja in sodelovanja, kot priložnosti za nova delovna mesta;
- vzpostavili zaupanje in sodelovanje deležnikov v gozdno lesni verigi;
- ustanavljali kratke oskrbne verige in s tem prispevali k dvigu kvalitete prehrane in k višji prehranski varnosti;
- zagotavljali slovensko hrano v javnih prehranskih obratih in predlagali spremembo Zakona o javnem naročanju v smeri obveznega dodatnega merila poleg cene, pri odločanju o izboru ponudnikov;
- ohranjali kulturni dialog pri razmejevanju dostopnosti do zasebne in državne lastnine ob hkratnem upoštevanju lastninskih pravic in javnega interesa;
- ohranjali naravne vire in naravno raznolikost v prid dolgoročnih koristi za širšo skupnost;
- bogatili turistično ponudbo na podeželju s spodbujanjem novih investicij in inovativnih pristopov k ustvarjanju in promoviranju turistične ponudbe;
- prispevali svoj glas k ustavljanju pretirane pozidave kmetijskih zemljišč na eni strani in na drugi, prispevali k preprečevanju zaraščanja kmetijskih zemljišč;
- po svojih najboljših močeh prispevali k dvigu zavesti vsakega posameznika v Sloveniji o vlogi varovanja narave in vlogi kmetovanja pri ohranitvi planeta in to tudi podprli z našim obnašanjem kot potrošniki;
- z vzpostavljanjem novih partnerstev znotraj lokalnih skupnosti in med njimi, temelječih na bogatem izročilu slovenskega združništva, prispevali k hitrejšemu zaposlovanju na podeželju;
- prispevali h konkurenčnosti podeželja z večjim vključevanjem prebivalcev v vseživljenjsko izobraževanje in s splošnim dvigom poklicnih kompetenc;
- prispevali k vsesplošni blaginji z ustvarjanjem novih izdelkov, tehnologij in znanj, ki bodo prispevali k ekonomski uspešnosti ob hkratnem varovanju naravnih virov;

- spodbujali vertikalno in horizontalno povezovanje deležnikov v prehranski verigi, z namenom boljšega trženja in pravičnejše porazdelitve vrednosti med deležniki;
- skrbeli za nadaljnji razvoj in krepitev kmetijskega in gozdarskega združništva v Sloveniji, s ciljem zagotavljanja razvoja podeželja in izboljšanja samooskrbe s hrano;
- prispevali k ozaveščanju vseh generacij o potrebi po ohranitvi kmetijskih zemljišč in spoštljivem odnosu do rodne zemlje, zemljišč in pridelkov na njih;
- da bomo pomagali vzpostaviti ustrezne pogoje in usmerjati proces prehoda v tako kmetijsko politiko, ki bo zagotavljala izboljšanje življenjskega standarda podeželskega prebivalstva ob hkratnem zmanjšanju pritiskov na okolje in naravo;
- sistematično in organizirano prenašali znanja in veščine na mlajšo generacijo za povečanje identitete in novih podjetniških možnosti;
- stremeli k uveljavitvi načela participativne demokracije pri načrtovanju in izvajanju politik za podeželje.

Od zakonodajne in izvršne veje oblasti in lokalnih skupnosti zahtevamo, da se izboljša kvaliteta življenja na podeželju preko:

- izboljšanja dostopnosti do storitev na podeželju, med ostalim tudi z ustavitvijo umikanja interventne zdravstvene službe v čedalje bolj oddaljene urbane centre;
- ustrezne davčne politike, ki spodbuja zaposlovanje, dajanje zemljišč v najem in zagotavlja olajšave, ki bodo podprle nove oblike povezovanja za lažje trženje blaga in storitev;
- stimulatивne davčne zakonodaje, informiranja, izobraževanja in promocije združnih vrednot in združništva;
- sankcioniranja ponudnikov hrane, ki z zavajanjem porekla in kvalitete iščejo svojo tržno priložnost in prednost;
- omogočanja majhnim organizacijam in posameznikom iz zasebnega in nevladnega sektorja, da kljub finančni in kadrovski podhranjenosti enakovredno dostopajo do evropskih sredstev, kar jim v veliki meri onemogoča vse večje breme administrativnih ovir in zahtevnega predfinanciranja projektov;
- ustavitve opuščanja kmetovanja;
- vzpostavitve pogojev za hitrejši razvoj gozdno lesne verige, kar bo prispevalo k ohranitvi in razvoju podeželja;
- omogočanja hribovsko gorskim kmetijam, da izvajajo dela ali pridobijo koncesije v gozdovih, ki so v lasti Republike Slovenije;
- stimulatивnih podpor mladim na kmetijah;
- zavrnitve podpisa trgovskega sporazuma TISA in TTIP;
- ohranjanja kulturne krajine in vaških jeder v okviru prostorske politike;
- upoštevanja stroke, transparentnosti političnih odločitev in medijske vključenosti;
- ustavitve pozidave najrodovitnejših zemljišč zaradi izgradnje prometnih povezav, ki bi jih lahko speljali po manj vrednih zemljiščih;
- trajnostno naravnega izkoriščanja naravnih virov in zmanjševanja ogljičnega odtisa države kot celote, ne zgolj v breme podeželja. Le z vzpostavitvijo uravnoveženega spleta obnovljivih virov energije lahko stopimo v družbo razvitejših in okoljsko osveščenih držav

Spremembe na bolje lahko dosežemo le z večjo vključenostjo prebivalcev podeželja in tistih skupin, ki najbolj vplivajo na življenje in delo na podeželju. Vključenost prebivalstva, vseh generacij in obeh spolov in upoštevanje njihovih iniciativ po principu »od spodaj navzgor« je ključna. Partnerski odnos vseh vključenih v razvoj podeželja mora postati prevladujoč način sprejemanja odločitev o smereh in dinamiki razvoja podeželja. Podeželski parlament predstavlja skromen, vendar pomemben prispevek k izgrajevanju enakovrednih partnerstev na državni ravni, zato bomo to obliko participativne demokracije vzdrževali z organiziranjem podeželskih parlamentov najmanj vsako drugo leto. Dostop do vključitve v partnersko razpravo mora ostati odprt vsem iniciativam, organizacijam in posameznikom, ki si prizadevajo za skupno dobro.

Podčetrtek, 8. oktober, 2015